

d'Oultremont
COLLEGE

Dyslexieprotocol

Inhoud

1) Inleiding.....	3
1.1) Doelgroep.....	3
1.2) Missie en visie.....	3
1.3) Wat kunnen ouders en leerlingen verwachten?.....	3
2) Wat is dyslexie?.....	4
3) Mogelijke gevolgen van dyslexie.....	5
4) Faciliteiten.....	6
4.1) Aanvulling voor toetsen.....	6
4.2) Examens (SE (PTA) en CE).....	6
4.3) Dyslexiecoaching.....	7
Het d'Oultremont College biedt (facultatief) dyslexiecoaching voor leerlingen met dyslexie met als doel deze leerling in die mate te ondersteunen dat zij het onderwijs op hun eigen niveau, op hun eigen school kan volgen. De geboden begeleiding is gericht op de specifieke behoeften en hulpvragen van de leerling.....	7
4.4) Ouders en school.....	7
5) Aanvullingen per vak.....	8
Bijlage 2 Afspraken voor docenten.....	10

1) Inleiding

Het d'Oultremont College in Drunen is een school voor vmbo-t, havo en vwo. Dit dyslexieprotocol, dat opgesteld is aan de hand van het 'Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs', bevat afspraken m.b.t. leerlingen met dyslexie en is onderdeel van het schoolondersteuningsplan.

1.1) Doelgroep

De beschreven ondersteuning en compenserende en dispenserende maatregelen zijn van toepassing voor leerlingen met een officiële dyslexieverklaring en gelden voor alle vakken. Een officiële dyslexieverklaring moet afgegeven zijn door een GZ-psycholoog (BIG-register), een Kinder- en Jeugdpsycholoog (register NIP) en een Orthopedagoog-generalist (register NVO).

1.2) Missie en visie

Onze missie is om alle leerlingen onderwijs te bieden, passend bij hun mogelijkheden en talenten, zodat zij gemotiveerd blijven. Dit geldt dus ook voor leerlingen met dyslexie. Het d'Oultremont College realiseert deze missie door:

- De warme overdracht met het basisonderwijs;
- Naar aanleiding van de Cito 0 en 1 toets in de brugklas, worden bijzonderheden nader bekeken;
- Te werken met signalering door mentoren en docenten;
- Het bieden van begeleiding en ondersteuning door mentoren en docenten passend bij de problematieken die leerlingen met dyslexie hebben;
- Compenserende en dispenserende faciliteiten te bieden passend bij de adviezen in een dyslexieverklaring.

Het d'Oultremont College is een school die je de ruimte geeft om kennis te vergroten en vaardigheden te ontwikkelen. De school geeft ruimte om verantwoordelijkheid te nemen voor je eigen leerproces, keuzes te maken en talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Dit geldt voor iedere leerling en dus ook voor de leerlingen met dyslexie. De visie van dyslexiecoaches sluit hier naadloos bij aan. Vooral het leren ontdekken van je talenten en het ontwikkelen van je talenten speelt daarom bij de dyslexiecoaching een grote rol. Omdat IQ geen rol speelt bij dyslexie, vinden de coaches het belangrijk dat dyslectische leerlingen leren wat voor positieve dingen ze uit hun dyslexie kunnen halen.

1.3) Wat kunnen ouders en leerlingen verwachten?

Leerlingen krijgen aan het begin van het jaar een voorlichting over de dyslexiebegeleiding. De begeleiding is niet verplicht. We willen het namelijk niet laten aanvoelen als een extra belasting bovenop het schoolwerk dat al gedaan moet worden. De leerlingen die interesse hebben, krijgen een rooster toegestuurd. **Eens in de drie weken zal er een bijeenkomst zijn.** Tijdens deze bijeenkomst zal er worden gewerkt met de methode Dyslexie de Baas. Daarin maken leerlingen kennis met de succesvolle verhalen van mensen met dyslexie, maken leerlingen kennis met praktische tips en gaan we actief op zoek naar hoe je een beperking om kan buigen naar iets wat heel waardevol kan zijn. Het draait in de onderbouw vooral om het zelfvertrouwen. In de bovenbouw kan vervolgens meer maatwerk worden geleverd. **(nog in te vullen hoe, moet duidelijk zijn dat het geen rt is)**

2) Wat is dyslexie?

Leerlingen met dyslexie vertonen specifieke leerproblemen op het terrein van lezen en schrijven. De automatisering van lezen en/of spelling ontwikkelt zich niet, dan wel onvolledig of zeer moeizaam. Dit heeft invloed op het opnemen, verwerken, opslaan en reproduceren van informatie.

Het aanpakken van dyslexie is gebaseerd op vijf uitgangspunten:

- 1) de hulpvraag en de ondersteuningsbehoefte van de leerling staat centraal;
- 2) de ondersteuning vereist een geïntegreerde aanpak die handelingsgericht is en geëvalueerd wordt met ouders en leerling;
- 3) de ondersteuning vindt plaats gedurende de hele schoolloopbaan;
- 4) de ondersteuning gaat uit van wat werkt bij de leerling en wat een zo groot mogelijk effect heeft, rekening houdend met onderwijswetgeving en examenvoorschriften;
- 5) ingezette examenfaciliteiten worden onderbouwd met diagnostisch onderzoek en een verklaring door een bevoegde deskundige.

Op het d'Oultremont College hanteren we de definitie van dyslexie zoals die door de Stichting Dyslexie Nederland (SDN) is opgesteld. De SDN is in 1984 in het leven geroepen met als doel (bepaalde) wetenschappelijke inzichten te vertalen naar de maatschappelijke praktijk. In 2003 heeft de SDN een definitie opgesteld van dyslexie waar in wetenschappelijke kring inmiddels brede consensus over heerst. De definitie wordt door de meeste pedagogen en psychologen gebruikt voor het stellen van de diagnose dyslexie.

De officiële definitie van de SDN luidt: 'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau.' Het vaststellen van de diagnose gebeurt op grond van objectief waarneembare kenmerken.

Het gaat daarbij om objectief waarneembaar lees- en/of spellinggedrag. Dyslectici hebben last van decodeer- en/of codeerproblemen, oftewel het omzetten van een geschreven letterreeks in de corresponderende klankcode (lezen, decoderen) en/of van een klankcode in een corresponderende geschreven letterreeks (spellen, coderen). Het technisch lezen en spellen is onvoldoende geautomatiseerd wat tot uiting komt in een traag leestempo en/of onvoldoende leesaccuratesse.

Extra oefening en instructie helpt en is belangrijk, maar zal het probleem nooit helemaal doen verdwijnen. Je bent je leven lang dyslectisch; 3-4% van de leerlingen heeft dyslexie.

3) Mogelijke gevolgen van dyslexie

Belemmeringen in het onderwijs

In het onderwijs moet veel gelezen en geschreven worden. Dyslexie belemmert kinderen om hun capaciteiten te ontwikkelen. Er kan taakvermijding en frustratie ontstaan. Het is van belang om met een dyslexiecoach goed na te denken over het best passende onderwijsniveau en passende ondersteuning, zodat het kind optimaal tot zijn recht kan komen, rekening houdend met dyslexie en met aandacht voor talentontwikkeling.

Belemmeringen thuis

Dyslexie kan ook een grote invloed hebben op de situatie thuis. Ouders merken vaak aan het gedrag van hun kind dat er problemen zijn m.b.t. school en/of schoolwerk. De drempel om naar school te gaan, te lezen en te leren kan erg hoog worden voor kinderen die iedere dag geconfronteerd worden met iets wat voor hen bovengemiddeld lastig is. De thuissituatie speelt dan ook een belangrijke rol voor het kind bij het signaleren en leren omgaan met dyslexie. In de vertrouwde thuisomgeving kan het kind veel praktische hulp en steun ervaren. Een goede samenwerking tussen school en ouders is voor kinderen met dyslexie van groot belang.

Sociaal-emotionele problemen

Dyslexie kan het gevoel van eigenwaarde bij een kind zwaar ondermijnen. Het kan tot faalangst en frustraties leiden als het kind voldoende intelligent is, maar het technisch lezen niet onder de knie krijgt, terwijl het bij klasgenootjes probleemloos lijkt te verlopen. Ook kunnen motivatieproblemen ontstaan waardoor kinderen geen zin meer hebben om het lezen te blijven oefenen, terwijl zij juist extra oefening nodig hebben om een minimaal leesniveau te halen.

Onzichtbare handicap

Dyslexie heeft niet alleen gevolgen voor het leren van de talen, maar ook voor vakken waar veel lezen bij te pas komt. Leerlingen met dyslexie moeten daar, in vergelijking met hun klasgenoten met dezelfde intelligentie, vaak onevenredig veel energie in steken. Het is daarom van belang bij alle vakken compenserende maatregelen te treffen om goed rekening te houden met de lees- en spellingsproblemen - en niet alleen bij de taalvakken.

De gevolgen van dyslexie spelen niet alleen in het voortgezet onderwijs een rol, maar ook tijdens een studie of beroepsopleiding en later op de werkvloer. In de huidige (talige) maatschappij is dyslexie dan ook een serieuze handicap/belemmering. We vinden het daarom belangrijk dat kinderen goed inzicht ontwikkelen in hoe hun dyslexie voor hen werkt, wat het voor hen betekent en hoe ze er goed en weerbaar mee om kunnen gaan. We willen dat kinderen met dyslexie leren zelfredzaam te zijn met betrekking tot de vervolgstappen die ze na onze school in het onderwijs en de maatschappij willen zetten.

Co-morbiditeit

Dyslexie kan samengaan met andere leer- en ontwikkelingsproblematiek. Deze zogeheten co-morbiditeit heeft consequenties voor de leerling en voor de manier waarop met de leerling moet worden omgegaan. Co-morbiditeit vraagt om samenwerking tussen specialisten en natuurlijk ook tussen ouders en school. Verschillende steunpunten in onze school zijn op deze samenwerking gericht als er meer aan de hand is dan alleen dyslexie. In die gevallen wordt vaak een ontwikkel perspectief plan geschreven met daarin aandachtspunten, afspraken en ontwikkelingsdoelen. Dit plan wordt altijd geschreven vanuit het motto 'kind centraal in het eigen verhaal'. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen zich eigenaar voelen van hun plan omdat dit zelfredzaamheid en optimale ontwikkeling bevordert.

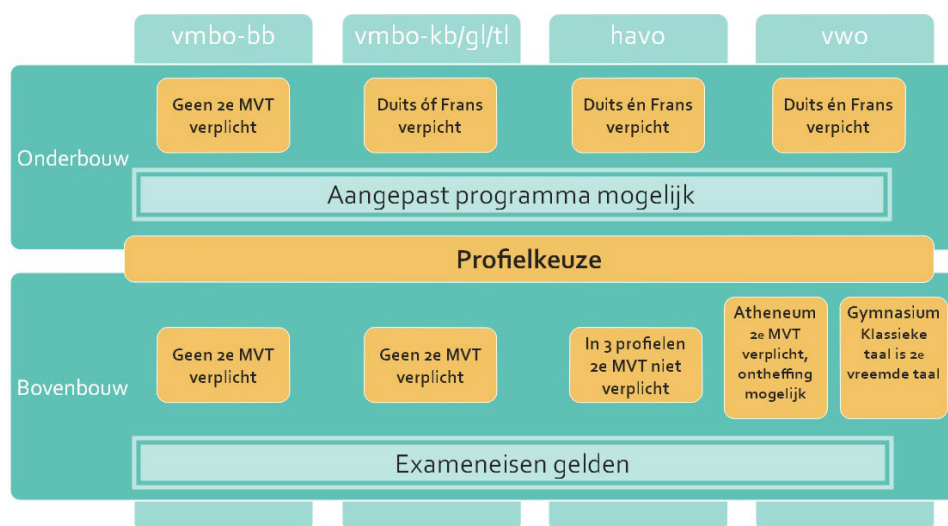
4) Faciliteiten

4.1) Aanvulling voor toetsen

Voor leerlingen die nog geen (school)examens maken

Compenserende en dispenserende maatregelen:

- Tijverlenging: recht op 25% (10 minuten bij een toets van 40 minuten) extra tijd t.o.v. leerlingen zonder dyslexie. Reguliere toetsen nemen 40 minuten in beslag. De extra tijd moet tijdens de reguliere lestijd en in het leslokaal aangeboden worden. Toetsen tijdens proefwerkweken mogen in een apart lokaal gemaakt worden. Hierdoor kunnen deze toetsen dus 50 minuten duren.
- Beoordeling schriftelijk werk: zie bijlage 1.
- ICT-ondersteuning: ICT-ondersteuning is mogelijk wanneer deze specifiek zijn benoemd in het onderzoeksverslag. In overleg met ouder(s)/verzorger(s), leerling en het ondersteuningsteam wordt vastgesteld of het werken met de laptop meerwaarde heeft. Indien dit het geval is, wordt in Magister duidelijk genoteerd en verantwoord waarom de betreffende leerling gebruik mag maken van deze compenserende maatregel.
- Geen vrijstelling mogelijk: Voor vmbo is Duits de eerste drie leerjaren als tweede moderne vreemde taal verplicht. In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. In 4 atheneum kan enkel ontheffing verleend worden bij goedkeuring van de directie. De studielast blijft voor deze leerlingen gelijk.

Bron: Dyslexie Centraal

4.2) Examens (SE (PTA) en CE)

Compenserende en dispenserende maatregelen:

- 4.2.1 Tijverlenging; De maximale verlenging is 30 minuten, dit is conform het Examenbesluit SE (PTA) en CE.
- 4.2.2 Beoordeling schriftelijk werk; De afspraken zoals beschreven in het Examenbesluit SE (PTA) en CE. Spelling wordt bij de centrale examens streng beoordeeld. Maakt een leerling twee keer dezelfde fout, dan wordt deze twee keer fout gerekend. Toch weegt spelling nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Een (dyslectische) leerling kan nooit meer dan één punt aftrek krijgen voor spelling en kan deze compenseren door tekstbegrip en andere essentiële taalvaardigheden.
- 4.2.3 ICT- ondersteuning; ICT ondersteuning is mogelijk wanneer deze specifiek zijn benoemd in het onderzoeksverslag. In overleg met ouder(s)/verzorger(s), leerling en het ondersteuningsteam wordt vastgesteld of het werken met de laptop meerwaarde heeft. Indien dit het geval is, wordt in Magister duidelijk genoteerd en verantwoord waarom de betreffende leerling gebruik mag maken van deze compenserende maatregel.

Alle aanpassingen, inclusief tijdverlenging, moeten gemeld worden bij de inspectie.

4.3) Dyslexiecoaching

Het d'Oultremont College biedt (facultatief) dyslexiecoaching voor leerlingen met dyslexie met als doel deze leerling in die mate te ondersteunen dat zij het onderwijs op hun eigen niveau, op hun eigen school kan volgen. De geboden begeleiding is gericht op de specifieke behoeften en hulpvragen van de leerling.

4.4) Ouders en school

Ouders worden actief betrokken bij de begeleiding van hun zoon/dochter met dyslexie. School en ouders gaan regelmatig met elkaar in gesprek en informeren elkaar over hun ervaringen met de leerling, zijn/haar achtergronden, sociaal-emotionele ontwikkeling, schoolontwikkeling en keuzes in de te bieden ondersteuning. We geven duidelijk aan wat de leerling en de ouder(s)/verzorger(s) van school mogen verwachten.

Tijdens open dagen en op de website is het dyslexieprotocol terug te vinden.

Gebeurt niet en is niet waar.

5) Aanvullingen per vak

Nederlands

- Bied hulp bij het kiezen van een leesboek voor de boekenlijst;
- Laat dyslectische leerlingen ervoor kiezen om een luisterboek te beluisteren, terwijl zij het gekozen leesboek lezen;
- Bied extra oefenmateriaal.
- Voor leerlingen in de onderbouw geldt:
 1. Bij schrijfopdrachten wordt bij alle leerlingen (dyslect of niet) eenzelfde maximum voor taalfoutenaftrek gehanteerd. Voor dyslecten geldt dat zij hun toets digitaal mogen maken én gebruik mogen maken van de spellingcontrole.
 2. Fouten m.b.t. letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties (duer) worden niet fout gerekend.
 3. Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling worden niet meegerekend (kopen, verekt).
 4. Fouten m.b.t. fonetisch geschreven woorden worden niet meegerekend (trotwaar, disleksie).
 5. Fouten m.b.t. leerbare regels worden wel meegerekend: bij werkwoordspelling gaat het dus bijvoorbeeld om de goede uitgang: -d, -t, -te(n), -tte(n), de(n) en -dde(n). 'Hij heeft zijn spier verekt' (i.p.v. verrekt) wordt niet fout gerekend.

Toevoeging: alle bovenstaande uitzonderingen gelden niet voor toetsen die gemaakt zijn met behulp van spellingcontrole

Vreemde talen

- Het gebruik van een laptop wordt toegestaan als de leerling een niet goed leesbaar handschrift heeft;
- Spelling mag het resultaat op een toets niet beïnvloeden, behalve bij schrijfvaardigheid;
- Bij toetsen schrijfvaardigheid tellen spelfouten wel mee, maar worden maximaal twee scorepunten in mindering op het cijfer;
- Fout geschreven (of onleesbare) woorden met daardoor een andere betekenis worden fout gerekend;
- Bij leerlingen met dyslexie wordt er fonetisch nagekeken; als een woord wordt geschreven zoals het wordt uitgesproken, wordt het niet fout gerekend. Dit geldt voor zowel vocabulaire als grammatica;
- Fonetisch schrift wordt ook toegelaten bij toetsen waar schrijfvaardigheid geen essentieel onderdeel is, bijvoorbeeld bij een luistertoets;
- Leerlingen met dyslexie mogen idioom mondeling doen als het middels schrijven niet lukt en er voldoende inspanning is getoond;
- Wanneer een leerling spelfouten maakt of de woorden fonetisch spelt, rekenen wij dat goed tenzij de fout betrekking heeft op grammaticale onderwerpen, die onderdeel zijn van de toetsstof;
- Foutief of niet geplaatste accenten worden niet fout gerekend, tenzij het de betekenis van het woord verandert, het een grammaticale regel betreft, of wanneer er een vaste regel voor is die de leerling kan leren.

Engels

- Spellingsregels die aangeleerd kunnen worden en dus fout of niet worden toegepast, worden wel fout gerekend. Deze regels worden altijd kenbaar gemaakt door de docenten Engels;
- Als spellingsfouten een woord onbegrijpelijk maken dan worden ze fout gerekend, ook bij dyslectische leerlingen;
- Fonetisch schrift wordt toegelaten bij toetsen waar spelling geen essentieel onderdeel is, bijvoorbeeld bij een luistertoets;
- Een woord wat onleesbaar is geschreven, wordt fout gerekend.

Bètavakken

- Bij elementen waar bij gebruik van Arial 12 niet te onderscheiden is om welk element het gaat, wordt een ander lettertype voor alleen het noteren van deze elementen gehanteerd.

Bijlage 2 Afspraken voor docenten

Algemeen

- Laat merken dat je weet wat dyslexie is, toon begrip en werk aan het opbouwen van een vertrouwensband;
- Maak aan klasgenoten duidelijk het gebruik van faciliteiten noodzakelijk is voor leerlingen met dyslexie;
- Heb positieve verwachtingen; benadruk waar de leerling goed in is en stel reële eisen aan het werk en werkhouding;
- Zorg voor succeservaringen en bespreek waar het succes aan te danken is;
- Geef positieve feedback, zodat de leerling gemotiveerd blijft.

Didactisch

- Zorg voor een les met een duidelijke introductie en benoem duidelijk de lesstof;
- Bespreek de taakaanpak voor de verwerking van de lesstof;
- Bied tijdens de les differentiatie;
- Geef het huiswerk bijtijds op, zodat leerlingen de tijd hebben om dit te noteren;
- Bespreek het huiswerk en de aanpak bij het maken van het huiswerk;
- Stel duidelijke vragen en geef leerlingen de tijd om over het antwoord na te denken. Geef geen onverwachte leesbeurten;
- Laat dyslectische leerlingen samenwerken met een rustig maatje die bepaalde lees- en/of schrijftaken op zich kan nemen.

Toetsing

- Overhoor indien mogelijk mondeling of bied bij een herkansing een mondelinge herkansing aan;
- Geef extra tijd (25%) van de normaal gestelde tijd;
- Bied toetsen duidelijk en goed leesbaar aan (let bij het aanbieden van vergrootte kopieën op dat de tekst/cijfers goed en duidelijk leesbaar zijn);
- We gebruiken lettertype Arial 12 met een verbreding van minimaal 0,3;
- Bespreek toetsen na;
- Het streven is om geen twee taaltoetsen op één dag te plannen;
- Beoordeel de leerling op zijn vakinhoudelijke kennis en niet op spelling (tenzij anders aangegeven).